

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

XX.

Franc Jožef I.

Zgodovinarji vseh časov bodo proslavljali našega presvetlega cesarja Franc Jožefa I. kot modrega vladarja in dobrotnega očeta vseh podložnikov. Krepko in modro je vladal naš viteški vladar državo v hudih in nevarnih časih. Že začetek vladanja je bil jako težaven. Povsod je bila vojska, povsod upor, in vendar je po modrosti presvetlega cesarja država premagala sovražnike in se zelo ojačila. Hudi časi so bili l. 1859. in 1866.; prvikrat so se Francozi in Lahi zavezali zoper Avstrijce in drugikrat Lahi s Prusi, ki so na severu napadli našo domovino zoper dano besedo. Avstrijci so zgubili Lombardijo in Beneško. Hud udarec je bil to za Avstrijo, ki ga je povzročilo premeteno in nepošteno združenje nasprotnikov.

Presvetli vladar je tudi v vojskinem času skrbel za vse podložnike širnega cesarstva. Skoraj brezštevilne prevažne in preznamenite naprave je oskrbel v korist Avstriji, ki osrečujejo vse narode in vse stanove velike države. Kmet, meščan in vojak uživa blagonosne sadove koristnih naprav blagega cesarja. Posebno slovi presvetli vladar kot dobrotni oče svojih podložnikov. L. 1872. je bila grozovita povodenj na Češkem. Žalostno novico so naznanili cesarju, ko je prišel iz sobe svoje za smrt bolne matere, h kateri je z gorečo svečo v roki spremil sv. rešnje Telo. V veliki žalosti presvetli vladar ni pozabil ubogih podložnikov in jim takoj poslal 20.000 gld. Sploh je znano, da njegova blažena roka, njegovo zlato srce vsak dan neizmernih blagrov siplje svojemu ljudstvu; dan za dnevom poročajo raznoteri listi, koliko je cesar podaril za cerkve, šole, za pogorelee, po vodi poškodovanim in za druge dobre namene. Vsako leto izdá presvetli vladar do dveh milijonov iz lastne blagajnice.

Sploh porabi cesar Franc Jožef vsako priliko, da pomaga revežu. Nekdaj je prišel visoki vladar iz svojega gradu na Dunaj, da bi vsprejemal svoje podložnike in poslušal njih prošnje. Ko gre po stopnicah do vsprejemalne dvorane, dobi ondi staro ženico, ki je bila, kakor se je poznalo po obleki, doma iz katere planinske dežele. Opiraje se na palico je šla ženica počasi po stopnicah. Ko se ravno hoče malo odpočiti in začne šteti, koliko stopnic je še do vrha, nagovori jo cesar, oblečen kot priprost častnik in jo povpraša, kaj želi. Ženica méni, da je kak služabnik cesarjev, izroči mu pisano prošnjo in ga tako-le nagovori: »Jaz sem Marija Fuks. Prav lepo prosim, da oddaste prošnjo cesarju. Samo on mi more pomagati in mi nazaj dati mojega Jožka, ki je tukaj pri vojakihi. On mi je jedina podpora v starosti. S povzdignjenimi rokami bom molila in prosila Boga, da varuje državo vojske in da cesar mojega sina ne bo potreboval.«

Cesar ženici reče, naj počaka v čakalnici, on bo že prošnjo oddal na pravem kraju. Celo uro je čakala ženica in že je ménila, da oni gospod ni oddal prošnje. Kar se odpró vrata in neki vojak vstopi.

»Sin moj, Jožek moj!« pravi mamica. Samega veselja ni mogla nekaj trenutkov drugega izpregovoriti. Potem šele vpraša: »Odkod prihajaš?«

»Iz vojašnice!«

»Iz vojašnice? Ali si dobil odpust? Za koliko časa?«

»Popolnoma sem prost. Precej greva lahko domov. Presvetli cesar je sam tako zapovedal. Saj je tudi z vami govoril, kakor mi je povedal vratar.«

Skoro s solznimi očmi je govorila ženica: »Zastonj nisem hodila semkaj. Ljubi Bog, čuvaj in varuj dobrega cesarja!«

Tako oveseljuje presvetli vladar potrta srca, briše solze ubožnih vdov in sirot in pomaga revežem.

Zato pa tudi ob zeleni Donavi, v ogerski nižini in tirolskih planinah, ob Labi, Dravi in Savi proslavljajo udani podložniki presvetlega vladarja, očeta narodov. Saj je tudi ni v širni Avstriji dežele, koje ni obiskalo presvetlo Veličanstvo, kjer ni osrečevalo zvestih podložnikov in kjer ne bije za dobrotnega vladarja tisoč in tisoč do smrti udanih, zvestih src.

Rokodelci.

5. Rudar.

Vi vsi, ki vas prijazno
Obseva solnčece zlato,
Ki celi dan po svetu lepem
Si jasno pasete oko,
Ki radost lica mlada vam razžarja,
Spominjajte se jadnega rudarja.

Vse dneve celega življenja
Rudar prebivam pod zemljo,
Vse dneve celega življenja
Grob z lastno kopljem si roko,
Ob grobu izkopanem čakam celo
Življenje smrt pretečo, ženo belo.

Oj groza! Kakor bi umiral,
Ob meni vedno luč gorí.
Otmí me dvoma, žena bela,
Zatisni skoro mi oči!
Komu odločena je usoda taka,
Da v grozi, strahu vedno smrti čaka?

In ko zvečer na svet priplezam,
Kdo jamo loči od sveta?
Visi nebó nad mano črno,
Pred mano črna noč zija,
Zavidna vse zavija v plašč temote,
Da ne bi zrl rudar sveta lepote.

Počitek kratek je na zemlji,
In kratka je rešitev ž njim.
Še dremlje zora za gorami,
Ko se iz težkih sanj vzbudim,
Šepečem: »Oče, ne pozabi name,
Mordà odhajam zadnjič kopat jame.«

St. pl. Orlovič.

